

Univerzitet u Sarajevu
Ekonomski fakultet u Sarajevu – Poslovna akademija

KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

MA «+1»

Voditelji studija:
Prof. dr. Darko Tipurić
Prof. dr. Veljko Trivun

Univerzitet u Sarajevu
Ekonomski fakultet u Sarajevu – Poslovna akademija

Magistarski studij
KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

Cilj studija

Potrebe privrede nameću se kao osnovni razlog izučavanja ove, danas, zasebne pravne discipline. Sve veći broj syllabus-a na ekonomskim i pravnim fakultetima/ školama poznaje naučnu disciplinu koja se naziva korporativno upravljanje, korporativno pravo ili predmet nekog sličnog naziva. Sami nazivi variraju u ovisnosti od sadržaja samog kursa ali je primjetno da u sebi objedinjuju pravne i ekonomske discipline i to počev od onih makroekonomskih pa do računovodstvenih i menadžerskih vještina i disciplina. Ovaj predmet se, kao takav, izučava na dodiplomskim studijima kao obavezni ili izborni a nezaobilazan je kao samostalan „kurs“ i na magistarskim studijama.

Cilj ovog studija je omogućiti poslovnim ljudima i svim ostalim sa radnim iskustvom u oblasti privrede i van privrede da steknu produbljena naučna i stručna znanja u oblasti korporativnog upravljanja koja će neposredno doprinijeti jačanju korporativnog upravljanja sa ciljem približavanja Bosne i Hercegovine evropskim integracijama i uključivanja u globalnu privredu. Stečena znanja treba da omoguće formiranje kritične mase „upravljača“ koji raspolažu sa nadograđenim specifičnim znanjima i vještinama koja će omogućiti efikasnije upravljanje poslovnim sistemima.

Kome je studij namijenjen?

Ciljana grupa polaznika se nalazi u više privrednih i društvenih sektora. To je, prije svega, sektor privrednog poslovanja koji je najbrojniji i u sebi uključuje najveći broj subjekata prava. Privredni sektor je taj koji stvara nove vrijednosti i koji je osnov finansiranja brojnih institucija društvene nadgradnje. Korporativno upravljanje je i „kičma“ najvećeg broja privrednih društava koje definišemo kao kapitalna privredna društva. Bez razumijevanja principa upravljanja ne mogu pravilno postupati i upravljati rukovodni radnici, profesionalni upravljači, članovi nadzornih i revizionih tijela a bez njihovog poznavanja ni vlasnici privrednih društava nemaju prave i pouzdane intrumente upravljanja u svojim rukama.

Daljnji ciljani korisnici su sve pomenute strukture u javnim korporacijama, na berzi, u brokerskim kućama i brojnim državnim regulatornim tijelima. Poseban predmet bavljenja su i brojne finansijske institucije a posebno se izdvajaju poslovne banke, osiguravajući sektor, lizing kuće i mikrokreditne organizacije. Ne mogu se zaobići one specifične institucije koje nose karakteristike i obilježja javnih ustanova ali kod kojih se upravljanje javlja kao izuzetno složena kategorija koja u sebi podrazumijeva poznavanje više menadžerskih disciplina uključivo i korporativno upravljanje. Ovo samim tim još više usložnjava i proširuje domete ovog syllabus-a. Radi se, primjera radi, o zdravstvenim i obrazovnim institucijama kao i drugim ustanovama koje se, u manjem ili većem obimu, finansiraju putem budžeta. Narastajuće potrebe akademske zajednice za školovanjem vlastitog kadra su, također, nezaobilazan faktor.

Metod rada

Magistarski studij *Korporativno upravljanje* koji organizuje Poslovna akademija u okviru akademskog programa LLL univerzitetski je program koji će se izvoditi u saradnji sa Ekonomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu i Ekonomskim fakultetom Univerziteta u Sarajevu. Studij traje dvije godine odnosno četiri semestra ili jednu godinu, odnosno dva semestra. Nastava iz ukupno 13 predmeta se izvodi tokom prva tri semestra, dok je posljednji semestar predviđen za izradu magistarskog rada. Za jednogodišnji studij se nastava iz ukupno 8 predmeta izvodi tokom prvog i drugog semestra. Za svaki predmet predviđeni broj sati predavanja i praktičnog rada je 30.

Način izvođenja nastave za svaki predmet određen je ovim nastavnim planom i programom uz obavezno aktivno sudjelovanje studenata kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije sa pozvanim gostima. Ispit se može polagati nakon odslušanij predavanja iz tog predmeta, a sastoji se od pismenog i usmenog dijela uz uvažavanje aktivnosti na predavanjima i drugim oblicima interaktivnog izvođenja nastave. Za obavljanje ispita zaduženi su voditelji kurseva.

Izrada i odbrana magistarskog rada su obavezni. Završetkom studija stiče se zvanje magistar struke. Ukupan broj ECTS bodova je 120 (za dvogodišnji MA studij) i min. 60 ECTS (za jednogodišnji studij).

Uslovi za upis

Uslovi za upis su dizajnirani prema naprijed definisanim potrebama. Radi se o polaznicima koji su završili I ciklus studija (180-240 ECTS bodova). Ne postoje ograničenja u pogledu vrste studija u smislu da li se radi o prirodnim ili društvenim disciplinama. Ne postoje ni posebna prethodna predznanja koja bi bila preduslov za upis i daljnje uspješno pohađanje kursa.

NASTAVNI PLANovi I PROGRAMI

Korporativno upravljanje (jednogodišnji MA program)

Sem	ECTS CODE	KURS	ECTS
I	COR401	Korporativno pravo i korporativno upravljanje	8
I	COR404	Dioničko društvo, dioničari, nadzorni odbor, menadžment i organi za reviziju u korporativnom upravljanju	8
I	COR405	Pravni režim i upravljanje dionicama i udjelima u kapitalnim privrednim društvima	8
I	COR406	Korporativne finansije i korporativna analiza finansijskih izvještaja	8
I	COR407	Korporativno računovodstvo i izvještavanja	8
I	COR409	Organizacija, upravljanje kvalitetom i IS u korporativnom upravljanju	8
II	COR503	Preuzimanje dioničkih društava i due iligence	7
II	COR504	Etička pitanja i društvena odgovornost u režimu korporativnog upravljanja	7
UKUPNO			62
II	Izrada magistarskog rada		20
UKUPNO			82

1. Cilj

Predmet Korporativno pravo i korporativno upravljanje ima za cilj omogućiti polaznicima ovog studija sticanje potrebnih znanja o korporacijama i njihovim upravljačkim strukturama i procesima. Studenti će imati priliku upoznati se sa pravnom strukturom i statusom društava kapitala, nakon čega slijedi razmatranje odnosa upravljačkih struktura korporacija odnosno odnosa vlasnika, menadžmenta i nadzornih odbora čemu će se pristupiti sa pravnog i ekonomskog aspekta. Za polaznike je veoma važno usvajanje znanja o osnovnim principima dobrog korporativnog upravljanja, obzirom da je upravo poštivanje dobre prakse korporativnog upravljanja *conditio sine qua non* za opstanak i rast korporacija, ali i za zemlje po pitanju privlačenja stranih investicija.

2. Sadržaj

- I. Uvod u korporativno pravo i korporativno upravljanje
 - Pojam korporacije
 - Pojam korporativnog prava
 - Pojam korporativnog upravljanja
- II. Društva kapitala
 - Pojam društava kapitala
 - Društva kapitala u EU
 - Društva kapitala u SAD
 - Dioničko društvo
 - Društvo sa ograničenom odgovornošću
- III. Pristupi korporaciji
 - Vlasnički pristup
 - Kritike vlasničkog pristupa
 - Stakeholderski pristup
 - Kritike stakeholderskog pristupa
- IV. Organi upravljanja
 - Skupština
 - Nadzorni odbor
 - Uprava
- V. Upravljačke strukture
 - Simetrična i asimetrična struktura moći
 - Osnovne upravljačke strukture
 - Dinamika upravljačkih struktura
- VI. OECD-ova načela korporativnog upravljanja
 - Obezbjedenje osnove za efikasan okvir korporativnog upravljanja
 - Prava dioničara i ključne funkcije vlasništva

- Ravnopravan tretman dioničara
- Uloga zainteresovanih strana
- Objavljivanje podataka i transparentnost
- Odgovornost odbora
- VII. Mehanizmi korporativnog upravljanja
 - Interni
 - Eksterni
- VIII. Sistemi korporativnog upravljanja
 - Otvoreni (angloamerički)
 - Zatvoreni (kontinentalni)
 - Konvergencija sistema korporativnog upravljanja
 - Korporativno upravljanje u zemljama u tranziciji
- IX. Teorijski okviri korporativnog upravljanja
 - Agencijska teorija
 - Teorija uslužnosti
 - Razlike između agencijske teorije i teorije uslužnosti
- X. Uloga nadzornog odbora u korporativnom upravljanju
 - Osnovne uloge nadzornog odbora
 - Veličina i struktura nadzornih odbora
 - Osobine članova nadzornih odbora
 - Organizacija rada nadzornog odbora
 - Odnos nadzornog odbora i uprave
- XI. Spajanja i preuzimanja
 - Tržište za korporativnu kontrolu
 - Evropske smjernice o spajanju i preuzimanju
 - Koncentracije
 - Pravni instrumenti zaštite od neprijateljskih preuzimanja
- XII. Korporativna etika i društvena odgovornost
- XIII. Pravni okvir i praksa korporativnog upravljanja u BiH

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

1. Simić dr Milić, Trifković dr Miloš: "Poslovno pravo: osnovi prava i obligacija, privredna/trgovačka društva", Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 1999.
2. Darko Tipurić: „Nadzorni odbor i korporativno upravljanje“, Sinergija, Zagreb, 2006.
3. Jakša Barbić, Esad Čolaković, Branko Parać, Josip Šaban: „Nadzorni odbori vodič kroz sustav korporativnog upravljanja“, Hrvatsko udruženje menadžera i poduzetnika – CROMA, Zagreb, 2006.
4. Reinier Kraakman, Paul Davies, Henry Hansmann, Gérard Hertig, Klaus J. Hopt, Hideki Kanda and Edward B. Rock: „The Anatomy of Corporate Law“, Oxford University Press, 2004.
5. Robert A. G. Monks, Nell Minow: „Corporate Governance“, 4th edition, John Wiley & Sons, 2008.
6. Darko Tipurić: „Esop i hrvatsko poduzeće“, Sinergija, Zagreb, 2004.
7. Blair, M. M.: „Ownership and Control“, Brookings Institution, 1995.
8. Colley, J. L. Jr., Doyle, J. L., Logan, G. W., Stettinius, W.: „Corporate Governance“, McGraw Hill, 2003.
9. Ferrini, G., Hopt, K., Winter, J., Wymeersch, E.: „Reforming company and takeover law in Europe“, Oxford University Press, 2004.
10. Hollander, Q.C., Salzedo, S.: „Conflict of interests & Chinese walls“, Sweet&Maxwell, London, 2000.
11. Hamilton, W.R.: "The Law of corporations", West publishing co., St.Paul, Minn., 1991.
12. Modernising company law and enhancing corporate governance in the European Union-A plan to move forward. COM (2003), 284 final, Brussels, 21.5.2003.
13. OECD-ova načela korporativnog upravljanja, 2004.
14. Zakon o privrednim društvima (Službene novine FBiH br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05 i 91/07)
15. Zakon o preuzimanju dioničkih društava (Službene novine FBiH br. 7/06)

Voditelji kursa:

Prof. dr Milić Simić
Prof. dr Veljko Trivun
Prof. dr Aziz Šunje

1. Cilj

Cilj kursa je proširiti znanja o dioničkom društvu i ulozi pojedinih organa dioničkog društva u korporativnom upravljanju. Studenti će na ovom kursu dobiti znanja o korporativnom pravu u domaćem i pravu EU kao i o modelima korporativnog upravljanja. Kroz analitički metod ispitivanja i razradom na konkretnim primjerima pružiti će se znanja vezana za nadležnosti i organizaciju rada pojedinih organa upravljanja (skupštine, nadzornog odbora, organa za reviziju i menadžmenta) kao i za njihov međusobni odnos u korporativnom upravljanju.

2. Sadržaj

- I. Uvod u korporativno pravo i korporativno upravljanje
 - Pojam korporativnog upravljanja
 - Pravni izvori korporativnog prava u domaćem i pravu EU
 - Korporativni modeli u uporednom-pravu
 - Pravni okvir korporativnog upravljanja u BiH
- II. Struktura dioničkog društva
 - Skupština dioničara
 - Upravni odbor
 - Nadzorni odbor
 - Menađment/Uprava društva
 - Odbor za reviziju
 - Sekretar društva
- III. Uvod u prava i obaveze dioničara i položaj povjerilaca
 - Prava i obaveze dioničara
 - Vrste dioničara
 - Aktivni i pasivni i dioničari
 - Obični i privilegovani dioničari
 - Prava imaoca zamjenjivih obveznica i obveznica sa pravom preče kupnje
 - Manjinski dioničari i njihova zaštita
 - Zaposleni kao dioničari
 - Država kao dioničar
 - Investicioni fondovi kao dioničari
 - Položaj povjerilaca
- IV. Uloga skupštine u korporativnom upravljanju
 - Nadležnosti skupštine
 - Organizacija rada skupštine
 - Odnos skupštine i nadzornog odbora društva
 - Odnos skupštine i menadžmenta/uprave društva
 - Odnos skupštine i sekretara društva
 - Odnos skupštine i organa za reviziju

- V. Uloga nadzornog odbora u korporativnom upravljanju
 - Nadležnost nadzornog odbora
 - Dužnosti članova nadzornog odbora
 - Struktura nadzornih odbora
 - Organizacija rada nadzornog odbora
 - Nadzorni odbor i strateško upravljanje društvom
 - Odnos nadzornog odbora i skupštine društva
 - Odnos nadzornog odbora i menadžmenta/uprave društva
 - Odnos nadzornog odbora i sekretara društva
 - Odnos nadzornog odbora i organa za reviziju
 - Zabrana konkurencije i konflikt interesa
- VI. Uloga menadžmenta/uprave društva u korporativnom upravljanju
 - Nadležnost menadžmenta/uprave društva
 - Struktura menadžmenta/uprave društva
 - Organizacija rada menadžmenta/uprave društva
 - Odnos menadžmenta/uprave društva i skupštine društva
 - Odnos menadžmenta/uprave društva i nadzornog odbora
 - Odnos menadžmenta/uprave društva i sekretara društva
 - Odnos menadžmenta/uprave društva i organa za reviziju društva
 - Zabrana konkurencije i konflikt interesa
 - Položaj zastupnika i prokuriste
- VII. Uloga organa za reviziju u korporativnom upravljanju
 - Nadležnost organa za reviziju
 - Struktura organa za reviziju
 - Organizacija rada organa za reviziju
 - Odnos organa za reviziju i skupštine društva
 - Odnos organa za reviziju i nadzornog odbora
 - Odnos organa za reviziju i menadžmenta/uprave društva
- VIII. Zabrana konkurencije i konflikt interesa

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Simić dr Milić, Trifković dr Miloš: "Poslovno pravo: osnovi prava i obligacija, privredna/trgovačka društva", Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 1999.
- Darko Tipurić: „Nadzorni odbor i korporativno upravljanje“, Sinergija, Zagreb, 2006.

- Jakša Barbić, Esad Čolaković, Branko Parać, Josip Šaban: „Nadzorni odbori vodič kroz sustav korporativnog upravljanja“, Hrvatsko udruženje menadžera i poduzetnika – CROMA, Zagreb, 2006.
- Reinier Kraakman, Paul Davies, Henry Hansmann, Gérard Hertig, Klaus J. Hopt, Hideki Kanda and Edward B. Rock: „The Anatomy of Corporate Law“, Oxford University Press, 2004.
- Monks R. A. G., Minow N.: „Corporate Governance“, 3th ed., Blackwell Business, 2004.
- Darko Tipurić: „Esop i hrvatsko poduzeće“, Sinergija, Zagreb, 2004.
- Blair, M. M.: „Ownership and Control“, Brookings Institution, 1995.
- Colley, J. L. Jr., Doyle, J. L., Logan, G. W., Stettinius, W.: „Corporate Governance“, McGraw Hill, 2003.
- OECD-ova načela korporativnog upravljanja, 2004.
- Zakon o privrednim društvima (Službene novine FBiH br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05 i 91/07)
- Zakon o društvima za upravljanje fondovima i o investicionim fondovima (Službene novine FBiH br. 4198, 36/99, 36/00, 27/02, 44/02, 50/03i 70/04)
- Zakon o preuzimanju dioničkih društava (Službene novine FBiH br. 7/06)

Voditelji kursa:

Prof. dr Milić Simić

Prof. dr Miloš Trifković

1. Cilj

Cilj kursa je proširiti znanja o osnovama pravnog režima upravljanja dionicama i udjelima u kapitalnim privrednim društvima. Studenti će na ovom kursu dobiti znanja o pojmu, karakteristikama i pravnoj prirodi kapitalnih privrednih društava kao i o pojmu, karakteristikama i pravnoj prirodi udjela i dionica. Kroz analitički metod ispitivanja i razradom na konkretnim primjerima pružiti će se znanja vezana za upravljanje dionicama u kompanijama kao i znanja vezana za značaj i ulogu regulatornih institucija u upravljanju dionicama (komisija za vrijednosne papire, berza, brokeri itd.).

2. Sadržaj

- I. Pojam, karakteristike pravna priroda i vrste, kapitalnih privrednih društava
 - Društva sa ograničenom odgovornošću
 - Dioničko društvo
 - Komadintno društvo na dionice
- II. Pojam, karakteristike i pravna priroda udjela društva sa ograničenom odgovornošću
 - Ulozi u društvo sa ograničenom odgovornošću
 - Udjeli i raspolaganje udjelima članova društva sa ograničenom odgovornošću
 - Povlačenje (amortizacija) udjela člana društva
 - Pravi i obaveze koje proizilaze iz udjela člana društva sa ograničenom odgovornošću
 - Raspolaganje udjelima (prodaja, zamjena, poklon, zaloga)
- III. Pojam, karakteristike i pravna priroda dionice
 - Bitni sastojci dionice
 - Pravna priroda dionice
 - Emisija dionica
 - Promet dionice i tender ponuda
 - Operacije sa dionicama
 - Klase i serije dionica
 - Vrste dionica
- IV. Vlastite dionice
 - Sticanje vlastitih dionica
 - Pravni režim vlastitih dionica
 - Operacije sa vlastitim dionicama
- V. Upravljanje dionicama
 - Upravljanje dionicama u kompaniji
 - Uloga Komisije za vrijednosne papire
 - Uloga Registra za vrijednosne papire

- Uloga brokera
- Uloga berze
- Uloga banke depozitara

VI. Skrbništvo

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Simić dr Milić, Trifković dr Miloš: "Poslovno pravo: osnovi prava i obligacija, privredna/trgovačka društva", Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 1999.
- Darko Tipurić: „Nadzorni odbor i korporativno upravljanje“, Sinergija, Zagreb, 2006.
- Reinier Kraakman, Paul Davies, Henry Hansmann, Gérard Hertig, Klaus J. Hopt, Hideki Kanda and Edward B. Rock: „The Anatomy of Corporate Law“, Oxford University Press, 2004.
- Zakon o privrednim društvima (Službene novine FBiH br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05 i 91/07)
- Zakon o vrijednosnim papirima (Službene novine FBiH br. 39/98 i 36/99)
- Zakon o komisiji za vrijednosne papire (Službene novine FBiH br. 39/98, 36/99 i 33/04)
- Zakon o registru vrijednosnih papira (Službene novine FBiH br. 39/98, 36/99 i 33/04)
- Zakon o preuzimanju dioničkih društava (Službene novine FBiH br. 7/06)

Voditelj kursa:

Prof. dr Veljko Trivun
Prof. dr Milić Simić

1. Cilj

Predmet ima za cilj postizanje temeljitog uvida u korporativno finansiranje i razumijevanje odnosa savremenih procesa i pojava na finansijskim tržištima i strukture finansiranja preduzeća, te sticanje neophodnih teorijskih i praktičnih znanja o instrumentima i postupcima analize finansijskih izvještaja. Studenti će izučavati investicionu analizu, mogućnosti i proces korporativnog finansiranja, strukturu i trošak izvora finansiranja, ulogu tržišta kapitala, način vrednovanja preduzeća i povezanost sa odlukama o korporativnom finansiranju. Studenti će se upoznati i sa načinom ocjene sigurnosti i uspješnosti poslovanja preduzeća, instrumentima i postupkom analize promjena u sigurnosti i uspješnosti poslovanja, izvođenjem i tumačenjem finansijskih pokazatelja, te primjenom analitičkih postupaka u različitim konkretnim situacijama.

2. Sadržaj

- I. Uvod u korporativne finansije i korporativnu analizu finansijskih izvještaja
 - Osnovni pojmovi i principi korporativnih finansija
 - Cilj korporativnih finansija
 - Pojam i značenje korporativne analize finansijskih izvještaja
- II. Investiciona analiza
 - Minimalna zahtijevana stopa prinosa za preduzeća
 - Minimalna zahtijevana stopa prinosa, procjena zarade i novčanih tokova projekata
 - Donošenje investicionih odluka
 - Investiciona analiza u uslovima inflacionog i valutnog rizika
 - Prinosi na investicije i korporativne strategije
- III. Korporativno finansiranje
 - Mogućnosti finansiranja
 - Proces finansiranja
 - Optimalna struktura finansiranja
- IV. Kratkoročno finansiranje
 - Izvori kratkoročnog finansiranja
 - Sastav kratkoročnog finansiranja
- V. Tržište kapitala
 - Emisija vrijednosnih papira putem javne ponude
 - Emisija vrijednosnih papira putem zatvorene prodaje
 - Efekti signalizacije
 - Sekundarno tržište
- VI. Struktura izvora dugoročnog finansiranja
 - Finansijska poluga
 - EBIT-EPS analiza tačke pokrića
 - Teorije strukture kapitala
 - Finansijsko signaliziranje
- VII. Politika dividendi
 - Aktivna i pasivna politika dividendi

- Faktori od uticaja na politiku dividendi
- Stabilnost dividendi
- Novčana sredstva koja se vraćaju dioničarima
- VIII. Međunarodni izvori finansiranja i rizici
 - [Financiranje na međunarodnim i stranim tržištima novca i kapitala](#)
 - [Izvori finansiranja i trošak kapitala](#)
 - [Rizici](#)
- IX. Trošak izvora finansiranja
 - Trošak dioničkog kapitala
 - Trošak duga
 - Trošak prioritetnih dionica
 - Model diskontiranja dividendi
 - Model određivanja cijene finansijske imovine (CAPM)
 - Ponderirani prosječni trošak kapitala (WACC)
 - Zahtijevane stope prinosa
 - Procjena projekata na osnovu ukupnog rizika
- X. Vrijednost preduzeća
 - Principi i praksa procjene vrijednosti preduzeća
 - Sredstva i tehnike povećanja vrijednosti preduzeća
 - Preuzimanja i spajanja
 - Veza između procjene vrijednosti preduzeća i odluka o korporativnom finansiranju
- XI. Temeljni instrumenti i postupci analize finansijskih izvještaja
 - Klasifikacija temeljnih instrumenata i postupaka analize finansijskih izvještaja
 - Analiza za potrebe internih i eksternih korisnika
 - Analiza iz perspektive članova nadzornih odbora
 - Povezanost korporativne analize finansijskih izvještaja sa finansijskim upravljanjem i internim izvještavanjem menadžmenta
- XII. Ocjena sigurnosti i uspješnosti poslovanja i analiza promjena
 - Ocjena sigurnosti poslovanja na osnovu informacija iz bilansa stanja
 - Ocjena uspješnosti poslovanja na osnovu informacija iz bilansa uspjeha
 - Odnos sigurnosti i uspješnosti poslovanja u kratkom i dugom roku
 - Uticaj gotovinskog toka na sigurnost i uspješnost poslovanja
 - Uticaj računovodstvenih politika na sigurnost i uspješnost poslovanja
 - Komparativni finansijski izvještaji i postupak horizontalne analize
 - Strukturni finansijski izvještaji i postupak vertikalne analize
- XIII. Finansijski pokazatelji
 - Pojam finansijskih pokazatelja
 - Pokazatelji likvidnosti
 - Pokazatelji zaduženosti
 - Pokazatelji aktivnosti
 - Pokazatelji ekonomičnosti
 - Pokazatelji profitabilnosti
 - Pokazatelji investiranja
 - Finansijski pokazatelji na temelju novčanog toka
 - Sistemi pokazatelja i sintetski pokazatelji

- XIV. Primjena analitičkih postupaka na konkretnim slučajevima
- Analiza finansijskih izvještaja u stabilnim uslovima
 - Analiza finansijskih izvještaja u uslovima inflacije
 - Analiza finansijskih izvještaja preduzeća različitih djelatnosti
 - Analiza finansijske situacije i uspješnosti složenih poslovnih subjekata

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Katarina Žager, Lajoš Žager: „Analiza finansijskih izvještaja“, Masmedia, Zagreb, 1999.
- Aswath Damodaran: „Korporativne finansije teorija i praksa“, Podgorica, 2007.
- James C. Van Horne, John M. Wachowicz, Jr.: „Osnove finansijskog menedžmenta“, deveto izdanje, MATE, Zagreb, 2002.
- Ljiljana Vidučić: „Financijski menadžment“, V. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, RRiF-plus, Zagreb, 2006.
- Shapiro, A.: „Modern Corporate Finance“, Macmillan, 1999.
- Brigham, E.F., Gapenski, L.C.: „Intermediate Financial Management“, Dryden Press, Orlando, 1996.
- Kim, H. S. i drugi: „Global Corporate Finance“, Blackwell Publishers, 5th Edition, Oxford, 2002.
- Brealey, Richard A., Myers, Stewart C.: „Principles of Corporate Finance“, šesto izdanje, Mc Graw-Hill Companies, inc., Boston, 2000.
- Brigham, Eugene F., Gapenski Louis C., Ehrardt, Michael C.: „Financial Management“, Theory and Practice, deveto izdanje, The Dryden Press, Hinsdale, Illinois, 1999
- Wild, J. J., Bernstein, L. A., Subramanyam, K. R.: „Financial Statement Analysis“, Seventh Edition, McGraw - Hill/Irwin, New York, 2001.
- Haskins, Ferris, Selling: „International Financial Reporting and Analysis“, McGraw - Hill/Irwin, New York, 2000.
- Gibson, C. H.: „Financial Statements Analysis, Using financial accounting information“, Fifth Edition, South-West

Voditelj kursa:

Prof. dr Lajoš Žager

1. Cilj

Predmet ima za cilj upoznavanje sa osnovnim pojmovima korporativnog računovodstva i izvještavanja. U tu svrhu razmatrati će se: pojam računovodstva i funkcionisanje računovodstvenog sistema; računovodstvena načela, standardi i politike; priznavanje i mjerenje pojedinih ekonomsko-računovodstvenih kategorija; računovodstvene informacije, njihovi korisnici i proces poslovnog odlučivanja, te posebno informacije iz internih poslovnih procesa; finansijski izvještaji i njihov kvalitet; nefinansijski izvještaji i problematika harmonizacije računovodstvenih sistema i finansijskog izvještavanja.

2. Sadržaj

- VII. Osnove korporativnog računovodstva i izvještavanja
 - Računovodstvo kao informacijski sistem
 - Računovodstvena načela, standardi i politike
 - Finansijsko i nefinansijsko izvještavanje
 - Zakonski okvir korporativnog računovodstva i izvještavanja u BiH
- VIII. Predmeti računovodstvenog obuhvatanja
 - Imovina
 - Kapital
 - Obaveze
 - Troškovi
 - Prihodi
 - Rashodi
 - Finansijski rezultat
- IX. Računovodstvene informacije i njihovi korisnici
 - Korisnici računovodstvenih informacija
 - Računovodstvene informacije za interne korisnike
 - Računovodstvene informacije za eksterne korisnike
- X. Računovodstvene informacije i proces poslovnog odlučivanja
 - Kvalitet računovodstvenih informacija
 - Računovodstvene informacije u procesu poslovnog odlučivanja
 - Modeli manipulacija računovodstvenim informacijama
- XI. Informacije iz internih poslovnih procesa
 - Interni poslovni procesi
 - Vrste informacija
 - Interno računovodstvo
 - Računovodstvo proizvodnje
 - Računovodstvo inputa i outputa poslovnog procesa
 - Savremeni koncepti internog obračuna
- XII. Finansijski izvještaji
 - Vrste finansijskih izvještaja
 - Finansijsko izvještavanje za potrebe različitih korisnika
 - Sadržaj izvještaja i značenje pojedinih pozicija
 - Periodični izvještaji i završni račun
- XIII. Kvalitet finansijskih izvještaja
 - Formalni i materijalni faktori kvaliteta

- Uloga računovodstvenih politika
- Promjena i objavljivanje računovodstvenih politika
- Revizija i analiza u funkciji kvalitete finansijskog izvještavanja
- XIV. Nefinansijski izvještaji
 - Nefinansijski izvještaji za potrebe uprave
- XV. Harmonizacija računovodstvenih sistema i finansijskog izvještavanja
 - Uloga međunarodnih regulatornih tijela
 - Karakteristike i ciljevi harmonizacije
 - Faze harmonizacije računovodstvenih sistema zemalja EU
 - Rezultati harmonizacije računovodstvenih sistema zemalja EU
 - Faze i rezultati harmonizacije računovodstvenih sistema u svijetu
 - Računovodstveni sistem BiH sa aspekta harmoniziranosti

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Vinko Belak, Željko Bošnjak, Maja Pehar: „Financijsko računovodstvo prema MSFI i poreznim propisima BiH/FBiH“, Fircon, Mostar, 2006.
- IFAC, IASB, FCM, SEEPAD: „Primjena kontnog okvira u skladu sa MRS/MSFI“, Savez računovođa i revizora Srbije, Beograd, 2007.
- Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (MSFI) i Međunarodni računovodstveni standardi (MRS), izvorna engleska verzija ili neki od prijevoda sa teritorije bivše Jugoslavije
- Baruch Englard: „Financijsko računovodstvo II“, prvo izdanje, Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 1996.
- Joseph A. Wiseman, James A. Cashin: „Financijsko računovodstvo III“, Faber & Zgombić Plus i Ernst & Young, Zagreb, 1998.
- Beams F., Anthony J., Clement R., Lowensohn S., „Advanced Accounting“, Prentice Hall, New Jersey, 2003.
- Larsen E.: „Modern Advanced Accounting“, McGraw Hill, New York, Singapore, 2000.
- Meigs, W., Meigs R.: „Računovodstvo, temelj poslovnog odlučivanja“, MATE, Zagreb, 1999.
- Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH br. 32/05)

Voditelj kursa:

Prof. dr Boris Tušek

1. Cilj

Korporativno upravljanje u najširem smislu jeste pravno-ekonomski sistem upravljanja kompanijom. S obzirom da je uloga korporativnog upravljanja uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja, vođenja i kontrole, kompanijom nije je moguće shvatiti bez razumijevanja osnovnih pitanja organizacije, upravljanja kvalitetom i informacionih sistema u korporativnom upravljanju. Temeljna načela korporativnog upravljanja su raspodjela moći, transparentnost, reduciranje konflikta interesa i motivacija prema stvaranju vrijednosti. S obzirom da živimo u dobu sve veće globalizacije svjetskog tržišta, ubrzanog razvoja visokih tehnologija te njihove sve veće primjene u poslovnim organizacijama, pred svim poslovnim subjektima je zadatak strateškog opredjeljenja s ciljem stvaranja ne samo kratkoročnih profita već, prije svega, uvjeta za vlastiti stabilniji i uspješniji dugoročni razvoj. Utjecaj pritiska konkurencije u savremenim uvjetima poslovanja poslovne organizacije suočavaju sa sve jačim nadmetanjem kvalitetom. U borbi za tržište i potrošače osiguravanje kvalitetom i upravljanje njom, postalo je neminovnost i, u skladu s tim, u ta se područja mora uložiti odlučan napor. Pravi odgovor kompanija na takve svjetske izazove jeste koncept kvalitete, koji pretpostavlja uključenost cijele kompanije, svih njenih poslovnih procesa i svih uposlenih, prije svega menadžmenta.

2. Sadržaj

- I. Sistemi korporativnog upravljanja u Evropi
- II. Korporacijska struktura u EU kompanijama
- III. Procesi harmonizacije i uzajamnog približavanja kompanijskih prava i modela upravljanja u Evropi
- IV. Sadašnji trendovi u Evropi
- V. Forme i instrumenti sistema korporativnog upravljanja u Evropi
- VI. Postojeći modeli sistema upravljanja kvalitetom u korporativnom upravljanju
- VII. ISO 9000ff (ISO 9001:2000 i ISO 9001:2001)
- VIII. Dokumentacija sistema kvalitete
- IX. Politika, ciljevi i planiranje kvalitete
- X. Priručnik kvalitete: postupci/procedure i dokumentacija treće razine
- XI. Audit kvalitete (planiranje i provođenje audita)
- XII. Nagrade za poslovnu uspješnost
- XIII. Uloga i funkcija menadžera ISMS
- XIV. Osnovni pojmovi ISMS
- XV. Struktura norme ISO 27001:2005 ISO 27000ff ISO 17799:2005
- XVI. Osnove projekt i proces menadžmenta
- XVII. Kreativne tehnike i metode

- XVIII. Pojam i definicije rizika, aspekti informacione sigurnosti, model napada i zaštite informacionog sistema, mehanizam djelovanja prijetnji na IS
- XIX. Analiza, procjena i obrada rizika
- XX. Implementacija ISMS

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Lipman, F.D., Lipman L.K., *Corporate Governance Best Practices: Strategies for Public, Private and Not-for-Profit Organizations*, Wiley, 2006.
- OECD Principles for Corporate Governance, OECD, France, 2004.
- Vukšić, V.B., Kovačić, A., *Upravljanje poslovnim procesima*, Sinergija, Zagreb, 2004.
- Skoko, H., *Upravljanje kvalitetom*, Sinergija, Zagreb, 2000.
- Lazibat, T., *Poznavanje robom i upravljanje kvalitetom*, Sinergija, Zagreb, 2005.

Voditelj kursa:

Prof. dr. Nijaz Bajgorić

1. Cilj

Due diligence znači procjenu društva sa komercijalnog, finansijskog i pravnog stajališta. Bavi se razumijevanjem poslovanja društva koje treba kupiti i potvrđuje hoće li društvo koje kupuje dobiti ono što misli da kupuje, otkrivajući svaki rizik pri sklapanju poslova, pronalazeći stavke za pregovore i pomažući planiranju integracija nakon sklapanja posla. Due diligence je način na koji kupci mogu biti sigurni da razumiju ono što kupuju, te u skladu s tim due diligence omogućuje kupcu: a) identifikaciju pitanja vezano za cijenu pregovora i na taj način smanjenje rizika od prevelikog troška; i b) smanjenjem rizika identifikacijom pitanja koja zahtijevaju pravnu zaštitu. Artikulirajući navedene mogućnosti, oni koji sklapaju posao vide due diligence, kao pomoć pri razmatranju vrste zaštite u ugovoru koju treba pružiti prodavac i koje bi rizike kupac u potpunosti trebao izbjeći.

2. Sadržaj

- I. Pojam due diligence
- II. Kako struktuirati due diligence program
- III. Rad sa savjetnicima
- IV. Finansijski due diligence
- V. Komercijalni due diligence
- VI. Due diligence ljudskih potencijala i due diligence menadžmenta
- VII. Mirovinski i porezni due diligence
- VIII. Due diligence zaštite okoliša, informatički due diligence i due diligence tehnologije i proizvodnje
- IX. Tehnološki due diligence
- X. Due diligence intelektualnog vlasništva i antimonopolski due diligence
- XI. Due diligence osiguranja i upravljanja rizikom
- XII. Pravni due diligence

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Howson, P., *Due diligence: vrste due diligencea, procjena menadžerskog tima, rizičnost akvizicije, snimanje podataka, odabir savjetnika, planiranje nakon akvizicije*, Poslovni dnevnik i Masmedia, Zagreb, 2007
- Tipurić, D., Markulin, G., *Strateški savezi: Suradnjom preduzeća do konkurentske prednosti*, Singergija, Zagreb, 2002
- Zakon o preuzimanju dioničkih društava (Službene novine FBiH br. 7/06)
- Zakon o preuzimanju akcionarskih društava (Službeni glasnik RS br. 46/2006)

Voditelj kursa:

Prof. dr Veljko Trivun

Prof. dr Milić Simić

Prof. dr Darko Tipurić

1. Cilj

Poslovna etika može se definirati kao primjena općeprihvaćenih etičkih načela u poslovanju preduzeća i pojedinca. Poslovna etika se odnosi na istinitost i pravednost očekivanja vlasnika, drugih lica sa legitimnim interesima, društva, poštene konkurencije, oglašavanja, društvene odgovornosti, odnosa s javnošću, ponašanja preduzeća u zemlji i inostranstvu. Subjekti poslovne etike su čovjek, organizacije i društvo. Etički program se odnosi na skupove formalnih i neformalnih pravila, šema, propisa i dobrih običaja u poslovnom ponašanju. Razumijevanje etičkih pitanja i društvene odgovornosti u režimu korporativnog upravljanja služi kao okvir u kojem bi se trebali kretati i na taj način doprinijeti očuvanju autentičnih vrijednosti koje ulaze u šire koncipiran kapital korporacije te olakšava poslovanje u sve kompliciranijim uvjetima na tržištu.

2. Sadržaj

- I. Uvod - Odnos između korporacija i društva u cjelini
- II. Odnos između korporacija i privrednog sistema
- III. Korporacija kao moralni agent
- IV. Etički kodeksi u režimu korporativnog upravljanja
- V. Pojam i definiranje društvene odgovornosti preduzeća i poslovne etike
- VI. Odnosi između vlasnika i korporacija
- VII. Djelovanje vlasnika u skupštini
- VIII. Odnos skupštine i nadzornih odbora
- IX. Dužnosti članova nadzornih odbora
- X. Odnos uprave i menadžmenta
- XI. Dužnost menadžmenta
- XII. Etički menadžment
- XIII. Etika i liderstvo

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

Literatura - osnovna

- Boatright, J.R., *Ethic and the Conduct of Business*, Pearson: Prentice Hall, 2003.
- Shaw, W.H., Barry, V., *Moral Issues in Business*, Thomson: Wadsworth, 2004.
- Klopić, R., *Osnovi poslovne etike*, NIUB, Tuzla, 2005.
- Kotler, F., *Korporativna društvena odgovornost: Učiniti najviše za svoju kompaniju i za izabrani društveni cilj: najbolje prakse vodećih kompanija*, Ekonomski fakultet Beograd, Beograd, 2007.

Literatura – dodatna

- Žitinski, M., *Poslovna etika*, Sveučilište u Dubrovniku, Dubrovnik, 2006.
- Bebek B., Kolumbić A., *Poslovna etika*, Sinergija, Zagreb, 2000.

Voditelj kursa:

Prof. dr Miloš Trifković

Prof. dr Veljko Trivun